

Stichting Pensioenfonds SNS REAAL Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Inleiding

Investment beliefs zijn de beleggingsovertuigingen van het Pensioenfonds met betrekking tot het balansbeleid, beleggingsbeleid, risicoafdekkingen en beleggingen van het fonds. Zij zijn de basis waarop het bestuur het balansrisicomanagement- en beleggingsbeleid vormgeeft. Ze geven richting aan de keuzes die gemaakt moeten worden ten aanzien van rendement, risico, complexiteit en kosten. Een prominent onderdeel van de investment beliefs ziet toe op de mate van duurzaamheid van de beleggingen. Het staat als volgt beschreven:

‘Het pensioenfonds belegt duurzaam om de welvaart en het welzijn van huidige en toekomstige generaties te bevorderen.’

Het Pensioenfonds heeft een intrinsieke motivatie om het vermogen van de deelnemers duurzaam te beleggen. Het bestuur is van mening dat duurzaam beleggen op de lange termijn bijdraagt aan een beter risico- en rendementsprofiel. Tevens is het Pensioenfonds zich bewust van haar maatschappelijke rol en de verantwoordelijkheid die daarbij hoort.

Daarom:

- i. is duurzaamheid geïntegreerd in het beleggingsbeleid en het doorlopen van de beleggingscyclus;
- ii. bestaat voor het fonds rendement uit financieel rendement, alsmede impact op de maatschappij;
- iii. is actief aandeelhouderschap, het uitoefenen van stemrecht en het actief voeren van de dialoog met een onderneming (engagement), belangrijk om de duurzaamheid en de lange termijn waarde van een belegging te beschermen;
- iv. zet het Pensioenfonds, afgewogen naar kostenefficiëntie en beschikbaarheid, de volgende instrumenten in:
 - Voting (stemmen op aandeelhoudersvergaderingen);
 - Engagement (dialoog, beïnvloeden van beleid en gedrag van organisaties/bedrijven);
 - Uitsluitingen;
 - Insluitingen, waaronder begrepen impact investeringen;
- v. communiceert het bestuur richting de belanghebbenden over de duurzaamheid van de beleggingsportefeuille, waaronder begrepen het maatschappelijk rendement.

Maatschappelijk rendement voor het pensioenfonds

Het Pensioenfonds is er van overtuigd dat het mitigeren van ESG-gerelateerde risico's leidt tot een beter risico/rendementsprofiel, daarnaast heeft het een maatschappelijke opbrengst. Maatschappelijk rendement komt tot stand via de impact die de investeringen van het Pensioenfonds hebben op de maatschappij. Het Pensioenfonds heeft in samenwerking met haar vermogensbeheerder een aantal kwantitatieve en kwalitatieve criteria opgesteld, waardoor bedrijven en landen getoetst kunnen worden op maatschappelijke impact.

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen verschillende vormen van impact; onder andere impact op natuur en milieu, bestuurlijke impact en impact op sociale indicatoren zoals gezondheid, sociale gelijkheid en huisvesting. Voor de impact op natuur en milieu zijn dat de uitstoot van broeikasgassen (gemeten in CO₂-equivalenten) en het gebruik van schaars water (gemeten in liters). Voor bestuurlijke en sociale impact wordt er gekeken naar kwalitatieve indicatoren. Er wordt namens het Pensioenfonds gesproken met bedrijven over hun gedrag. De daarbij beoogde gedragsverandering op bestuurlijk vlak wordt toegedragen aan bestuurlijke maatschappelijke impact. Gedragsverandering in het handelen van bedrijven dat effect heeft op sociale indicatoren wordt gezien als sociale impact.

Met de investeringen van het Pensioenfonds is er sprake van maatschappelijk rendement door het succesvol voeren van engagements. Aan de hand van gesprekken die worden gevoerd en eisen die namens het Pensioenfonds worden gesteld, draagt het Pensioenfonds bij aan gedragsverandering bij bedrijven, zoals bijvoorbeeld een vermindering van de CO₂ uitstoot.

Een tweede vorm van maatschappelijk rendement ziet toe op investeringen in green- en social bonds. Door hier actief in te participeren verschaft het Pensioenfonds financiering aan specifieke en afgebakende duurzame projecten. Het Pensioenfonds ziet de maatschappelijke impact hier met name bij het beleggen in deze leningen bij de uitgifte ervan en in mindere mate bij het verhandelen op de zogenoemde secundaire markt.

De minst directe vorm van maatschappelijke impact is te vinden bij het uitsluiten van bedrijven en landen. Wanneer dit door meerdere beleggers wordt gedaan, is het voor het uitgesloten bedrijf in theorie moeilijker om kapitaal en/of financiering aan te trekken, waardoor de winstgevendheid verlaagd wordt. Deze vorm van maatschappelijke impact is echter het minst aantoonbaar en geniet daarmee ook een lagere voorkeur.

Doelstellingen

Voor de beleggingen in de vorm van mandaten heeft het Pensioenfonds een aantal concrete doelstellingen:

1. alle beleggingen binnen een mandaat voldoen aan het MVB beleid en de gestelde criteria van het Pensioenfonds;
2. alle beleggingen zijn in lijn met de richtlijnen van Global Compact en PRI.

Voor de beleggingen via beleggingsfondsen heeft het Pensioenfonds de volgende doelstellingen:

1. alle beleggingsfondsen (en de beheerder ervan) hanteren minimaal een duurzaamheidsbeleid;
2. alle beleggingsfondsen (en de beheerder ervan) onderschrijven de OECD richtlijnen, Global Compact en PRI principes.

MVB-beleid van het pensioenfonds

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) is een belangrijk onderwerp voor het Pensioenfonds en het bestuur, dat een voortdurende, actieve aandacht en betrokkenheid geniet. Het Pensioenfonds belegt in mandaten (waar zij zelf het beleggingsbeleid bepaalt) en in beleggingsfondsen (waar de fondsbeheerder het beleid bepaalt). Het MVB-beleid van het Pensioenfonds is van kracht voor de gehele beleggingsportefeuille van het Pensioenfonds en voor alle asset classes waarin wordt belegd, met uitzondering van de Overlayportefeuille die uitsluitend ziet op het afdekken van bepaalde risico's.

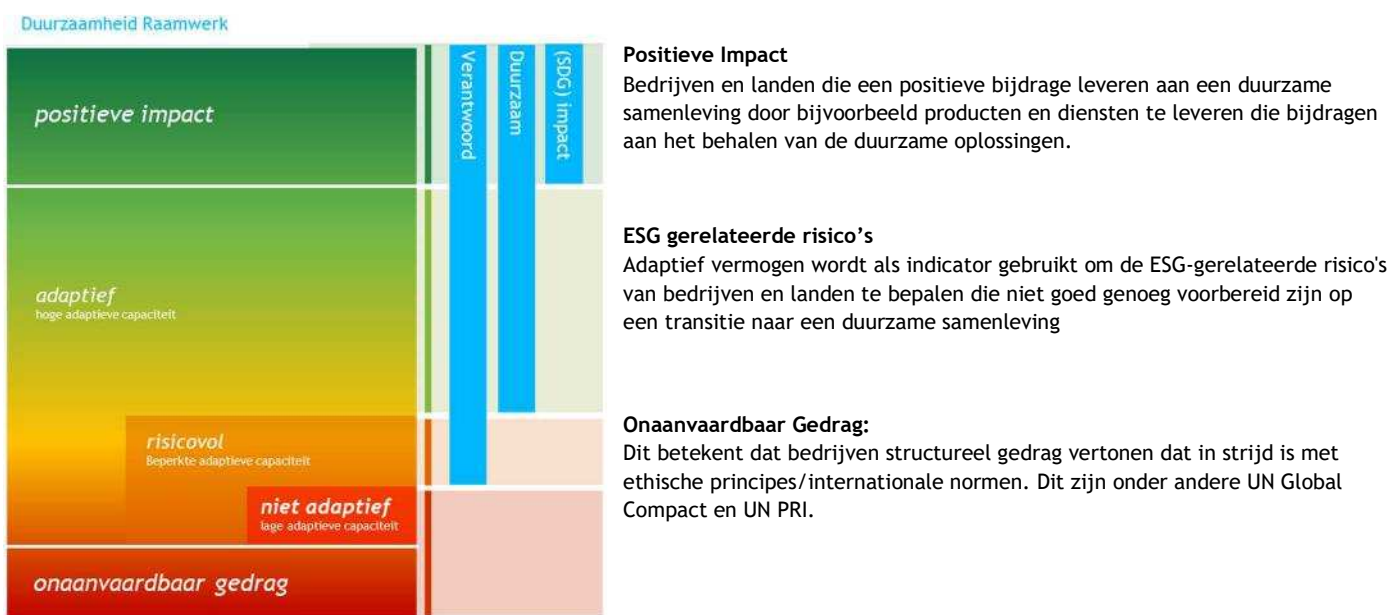
De implementatie van het beleid varieert over de verschillende onderdelen van de portefeuille. Dit is het gevolg van de eerder genoemde zeggenschap en de beschikbaarheid van instrumenten. Gebruik maken van stemrecht kan wel (indirect via de fondsbeheerder) bij aandelen, maar niet bij obligaties. Namens het Pensioenfonds wordt er waar gepast wel engagement gevoerd met bedrijven waar het Pensioenfonds optreedt als kapitaalverschaffer doordat het belegt in obligaties van deze bedrijven.

Voor de onderdelen van de portefeuille die belegt zijn via mandaten wordt het MVB-beleid van het Pensioenfonds volledig geïmplementeerd. Waar bedrijven of landen structureel in overtreding zijn met het beleid, kunnen deze dan ook uit de portefeuille geweerd worden. Voor de onderdelen van de portefeuille die belegt zijn in beleggingsfondsen is de invloed beperkter. Hiervoor heeft het Pensioenfonds een aanvullend MVB-beleid. Het Pensioenfonds doet er alles aan om managers en fondsen te selecteren die het beste aansluiten bij de kernwaarden, investment beliefs en het MVB-beleid van het Pensioenfonds.

Duurzaam beleggen om de welvaart en het welzijn van huidige en toekomstige generaties te bevorderen

Het Pensioenfonds hanteert bij het beoordelen van de mate van duurzaamheid voor alle bedrijven en landen een toekomstgerichte benadering. Dat betekent dat er niet enkel wordt gekeken naar huidig beleid en gedrag, maar dat dit wordt aangevuld met een visie op toekomstige ontwikkelingen.

Deze benadering speelt een belangrijke rol in de risicobeheersing van de beleggingen, in het stimuleren van een gedragsverandering richting een duurzame samenleving (met behulp van een

mix van instrumenten en in de bijdrage die wordt geleverd aan het behalen van maatschappelijk rendement. Op basis van het beleid kunnen beleggingen worden gecategoriseerd in vijf groepen: onaanvaardbaar gedrag, niet-adaptief, risicovol, adaptief en positieve impact (zie bovenstaande figuur).

Onaanvaardbaar gedrag

De basis van ons beleid is dat bedrijven en landen aan onze sociaal-ethische principes, onze Fundamentele Beleggingsbeginselen, moeten voldoen. Deze beginselen vormen het uitgangspunt voor onze beleggingen. Bedrijven en landen die niet aan deze beginselen voldoen, vertonen wat ons betreft onaanvaardbaar gedrag. Onze Fundamentele Beleggingsbeginselen zijn gebaseerd op een reeks internationale conventies en beginselen, waaronder de Principles for Responsible Investment (PRI) en het Global Compact van de Verenigde Naties.

Onze Fundamentele Beleggingsbeginselen zijn:

1. Geen systematische betrokkenheid bij ernstige milieuschade

Het Pensioenfonds belegt niet in activiteiten die ernstige schade toebrengen aan het milieu. Wij zijn zeer kritisch op vervuiling, verlies aan biodiversiteit en uitputting van natuurlijke hulpbronnen.

2. Respecteren van fundamentele mensenrechten

Bedrijven en landen hebben de maatschappelijke verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren. Bedrijven en landen die mensenrechten respecteren - denk aan het recht op gezondheid, op onderwijs, op toegang tot energie, water en sanitaire voorzieningen - behalen meer dan alleen een gezond financieel rendement.

3. Respecteren van fundamentele arbeidsrechten

Het Pensioenfonds sluit zich op dit gebied aan bij internationale normen. Dus geen kinderarbeid, geen dwangarbeid en geen geïnstitutionaliseerde discriminatie op de werkvloer, maar wel vrijheid van vakvereniging en geen verbod op collectieve onderhandelingen.

4. Geen betrokkenheid bij controversiële wapens

Het Pensioenfonds belegt niet in de productie, ontwikkeling, verkoop of distributie van controversiële wapens of gerelateerde activiteiten en de verkoop van wapens aan burgers. Bovendien wordt er niet belegd in bedrijven die militair materieel aan militaire regimes leveren. Bovendien belegt het pensioenfonds niet in staatsobligaties van landen waarvoor een VN- of EU-wapenembargo geldt.

5. Respecteren van internationale sancties

Het Pensioenfonds sluit bedrijven en landen uit waaraan sancties zijn opgelegd door internationale organisaties die binnen de regels van het recht handelen, zoals de Verenigde Naties en de Europese Unie.

6. Geen systematische betrokkenheid bij fraude, corruptie of belastingontduiking

Het pensioenfonds belegt niet in bedrijven of landen die systematisch betrokken zijn bij omkoping, fraude, samenzwering, witwassen of belastingontduiking.

7. Geen betrokkenheid bij producten en ondernemingen die schade toebrengen aan de volksgezondheid of dierenwelzijn

Er wordt niet belegd in bedrijven en landen die doelbewust informatie achterhouden, vervalsen of verdraaien, zodat we de productveiligheid en de volksgezondheid kunnen beschermen. Het Pensioenfonds behaalt rendement zonder te beleggen in de productie van tabak en pornografie of in aanbieders van gok- en loterijspellen. Het Pensioenfonds belegt niet in bedrijven en landen die zich schuldig maken aan misstanden op het gebied van dierenwelzijn.

Aan de handel in beschermde diersoorten en planten alsook dierproeven voor cosmetische en huishoudelijke doeleinden doen we niet mee, tenzij een bedrijf bij wet verplicht is om een product te testen.

Het pensioenfonds stuurt op ESG-gerelateerde risico's

Naast de ethische principes, richt het Pensioenfonds zich op (de financiële) aan duurzaamheid gerelateerde risico's vanuit het principe van financiële materialiteit. Dat betekent dat er per bedrijf wordt gekeken naar welke duurzaamheidselementen van belang zijn voor dat specifieke bedrijf en die sector. In tegenstelling tot de ethische principes, is hierbij niet elk criterium van toepassing op elk bedrijf. De gevolgen van klimaatverandering, een watercrisis en het verlies van biodiversiteit zijn voorbeelden van risico's die worden ingeschat als de grootste economische lange-termijn risico's van dit moment¹. Niet iedere onderneming is daar even gevoelig voor. In haar beleggingsbeleid probeert het Pensioenfonds die risico's zoveel mogelijk te adresseren en waar nodig te mitigeren. Het Pensioenfonds beoordeelt hierbij in hoeverre entiteiten de capaciteit en de intentie hebben om ESG-gerelateerde risico's die voor hen relevant zijn, te beheersen.

Het beleid én gedrag van bedrijven en landen wordt op zeven ESG-risico's getoetst:

- gebruik van fossiele brandstoffen,
- gebruik van land,
- gebruik van water,
- gebruik van chemicaliën,
- het managen van menselijk kapitaal,
- het managen van sociaal kapitaal
- gedrag en integriteit van organisaties.

Ondernemingen die onvoldoende voorbereid zijn op de noodzakelijke transitie, bijvoorbeeld de overgang naar een fossielvrije economie, lopen een groot risico om financiële waarde te verliezen. Deze worden aangemerkt als 'non-adaptief' en kunnen, waar mogelijk, worden geweerd uit de portefeuille van het Pensioenfonds. Daarnaast worden bedrijven gemarkeerd als 'risicovol' indien deze in staat zijn de transitie te maken, maar onvoldoende zijn gevorderd in de praktische uitvoering hiervan. Deze bedrijven worden vooralsnog niet geweerd uit de portefeuille maar worden extra in de gaten gehouden. Daarnaast wordt er actief aandeelhouderschap toegepast voor deze categorie (stemmen en engagements). Bedrijven die voldoende voorbereid zijn op óf al bijdragen aan de duurzame transitie worden aangemerkt als adaptief.

Vanuit Europees verband is er toenemende aandacht voor het duurzaamheidsonderwerp en dan met name gericht op de aan duurzaamheid gerelateerde risico's. Denk daarbij aan de EU Taxonomie die pleit voor onder meer lagere CO₂ uitstoot van de investeringen. Daarnaast is het onderwerp actueel in IORP en bij toezichthouders zoals DNB die in haar visie op toezicht aangeeft dat een financiële instelling de aan duurzaamheid gerelateerde risico's moet onderkennen en waar nodig moet mitigeren. Expliciet wordt aandacht gevraagd voor natuurlijke hulpbronnen. Dit sluit aan bij de benaderingswijze van het Pensioenfonds.

¹ The Global Risks Report 2020, World Economic Forum

Verder maakt het Pensioenfonds gebruik van een zogenoemd 'ESG/MVB dashboard' waarin op een kwantitatieve manier, per kwartaal, de aan duurzaamheid gerelateerde risico's worden vastgesteld. Dit geeft het Pensioenfonds inzicht en daarnaast de mogelijkheid om actief bij te sturen.

Positieve impact en duurzame obligaties.

Behalve dat er bedrijven zijn die de ESG-gerelateerde risico's goed mitigeren, zijn er ook bedrijven die daar bovenop een positieve impact hebben op de maatschappij. Dit zijn entiteiten die de marktkansen aangrijpen om door middel van hun producten, diensten en bedrijfsmodellen een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving terwijl ze opereren binnen de schaarste van natuurlijke hulpbronnen.

Tevens geeft het Pensioenfonds opdracht aan de beheerders om zoveel mogelijk te beleggen in duurzame obligaties, als de financiële toetsingscriteria gelijkwaardig zijn aan die van de niet-duurzame obligaties. Duurzame obligaties zijn leningen die bedrijven in staat stellen duurzame activiteiten te ontplooiën en daarmee een positieve impact te hebben op de maatschappij. Er kan daarbij een onderscheid gemaakt worden tussen groene obligaties, sociale obligaties en obligaties die een mix aan groene en sociale activiteiten financieren. Groene obligaties financieren activiteiten zoals duurzame energie opwekking of maatregelen ten behoeve van energie efficiency. Sociale obligaties financieren activiteiten die toegang tot huisvesting bevorderen, gezondheidszorg diensten verbeteren of gelijkwaardig inkomen stimuleren. De duurzame obligaties van het pensioenfonds worden gezien als investeringen in positieve impact. Het Pensioenfonds monitort ook de voortgang in termen van percentages en impact.

Beoordeling beleggingen aan beleid

Het bestuur heeft de intentie om de in het MVB beleid vastgestelde criteria zo goed mogelijk toe te passen op de beleggingen van het fonds. Hiervoor is kennis van bedrijven, overheden en lokale omstandigheden nodig.

Om inzicht te krijgen in het gedrag van bedrijven maakt het pensioenfonds samen met de vermogensbeheerder gebruik van een verscheidenheid aan databronnen, zoals MSCI, Carbon Delta, 427 en Satelligence. Aan de hand van deze databronnen en met behulp van modellen en een professionele beoordeling door het ESG team van de vermogensbeheerder wordt bepaald in welke mate bedrijven en landen voldoen aan de gestelde criteria.

De beoordeling van investeringen brengt enige mate subjectiviteit met zich mee. Het bestuur is zich bewust dat deze beoordeling kan afwijken van een individueel en persoonlijk oordeel van deelnemers en andere stakeholders over een specifieke investering.

Implementatie van MVB-Beleid bij beleggingsfondsen

Het Pensioenfonds kiest ervoor om niet voor iedere beleggingscategorie een mandaat te vergeven aan een asset manager. In dat geval wordt er over het algemeen gebruik gemaakt van beleggingsfondsen. Vanuit duurzaamheidsperspectief is het grote verschil tussen een mandaat en een beleggingsfonds de mate waarin het MVB-beleid van het Pensioenfonds kan worden toegepast.

Bij het selecteren, evalueren en monitoren van de beleggingsfondsen kiest het Pensioenfonds waar mogelijk het beleggingsfonds dat aan de meeste van de MVB-criteria voldoet. Daarbij wordt opgemerkt dat er meerdere elementen zijn die een rol spelen bij de uiteindelijk selectie zoals kwaliteit van de organisatie en processen, behaalde rendementen en kosten.

Bij het selecteren en monitoren van de externe manager en het beleggingsfonds wordt beoordeeld in welke mate invulling wordt gegeven aan het MVB beleid van het pensioenfonds. Hierbij worden de volgende aspecten in de beoordeling betrokken:

- Organisatie vermogensbeheerder
- Product
- Uitsluitingenbeleid
- Actief aandeelhouderschap

Bovendien onderzoekt het fonds of de beheerder aangesloten is bij PRI. Is UNPRI ondertekend en hoe scoort de manager op het PRI onderzoek en het transparantie rapport?

De beoordeling van het fonds en de beheerder, bepaalt of en in welke mate een beleggingsoplossing past bij de MVB-uitgangspunten en het MVB-beleid van het Pensioenfonds. Bij een naar het oordeel van het fonds onvoldoende beoordeling zal het Pensioenfonds besluiten te zoeken naar een alternatieve beleggingsoplossing of een alternatieve beheerder.

Voor meer informatie over de uitsluitingen van het Pensioenfonds en actief aandeelhouderschap kan de website van het fonds worden geraadpleegd, of kan er contact worden opgenomen met het Pensioenbureau van het fonds.

Indien mogelijk zal het fonds op de website overzichten tonen met betrekking tot:

- Uitsluitingenlijst
- Engagement overzicht
- Voting overzicht

Governance MVB beleid

Het beleid van het Pensioenfonds met betrekking tot Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is geen op zichzelf staand onderwerp. Integendeel, het vormt al geruime tijd een van de hoekstenen van het Strategisch Beleggingsbeleid van het Pensioenfonds en de beleggingsportefeuille.

De beleggingscyclus van het Pensioenfonds start met het uitvoeren van een integrale ALM/SAA-studie. De ambitie van het fonds om te beleggen met inbegrip van eisen en inzichten vanuit MVB is een belangrijke inputfactor voor het bepalen van de uitgangspunten en basisgegevens van de ALM/SAA-studie. Vervolgens wordt het Strategisch Beleggingsbeleid van het Pensioenfonds bepaald op basis van de uitkomsten van de ALM/SAA-studie. De Strategische Asset Allocatie (SAA) geeft aan op welke manier het fonds haar risicoafdekkingen en beleggingen in de komende periode zal inrichten. De SAA wordt verfijnd naar zogenaamde Investment Cases. Hierin worden de beleggingen getoetst aan onder andere de Investment Beliefs van het fonds. Het moge duidelijk zijn dat het beliefs met betrekking tot MVB nadrukkelijk en concreet terugkeert in de Investment Cases. De beleggingen in de asset categorieën cash, vastrentende waarden, aandelen en vastgoed dienen te voldoen aan de eisen en inzichten van het fonds met betrekking tot MVB. Dat geldt evenzeer voor de beheerders van de mandaten en beleggingsfondsen waardoor/in de beleggingen concreet plaatsvinden.

Het bestuur van het Pensioenfonds stelt het Strategisch Beleggingsbeleid, inclusief de SAA en de Investment Cases, vast en zal daarbij ook letten op het voldoen van het beleid en de beleggingen aan de eisen en inzichten qua MVB. De Beleggingscommissie bereidt de beleidsvorming voor.

Daarnaast monitort de Beleggingscommissie, in samenwerking met de vermogensbeheerder en het pensioenbureau, voor en namens het bestuur voortdurend of de managers en de beleggingen in lijn handelen/zijn met het MVB beleid van het fonds. Het voldoen aan eisen en inzichten op het terrein van MVB keert daarmee in elke vergadering van de Beleggingscommissie terug op de agenda. Vervolgens dragen de Beleggingscommissie, het pensioenbureau en de vermogensbeheerder er zorg voor dat het bestuur tenminste eenmaal per kwartaal geïnformeerd wordt over de stand van zaken. Het MVB dashboard dat per kwartaal wordt opgeleverd is daarbij een geschikt aanknopingspunt. Waar noodzakelijk of gewenst zal het bestuur besluiten en maatregelen nemen om het beleid en/of de beleggingen aan te passen met het oog op het MVB beleid van het fonds en de impact van externe factoren, zoals wijzigingen in wet- en regelgeving en maatschappelijke en wetenschappelijke opinies.

Ook de jaarlijkse publicatie van het Benchmark onderzoek van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO), waarvan het Pensioenfonds lid is, met betrekking tot de mate van maatschappelijk beleggen door de grootste Nederlandse pensioenfonds wordt door het bestuur besproken.

Met betrekking tot de informatie aan de deelnemers en overige stake holders van het pensioenfonds wordt het Verantwoordingsorgaan van het fonds jaarlijks bijgepraat over het gevoerde en het te voeren beleggingsbeleid, met daarbij ruime aandacht voor MVB. Daarnaast besteedt het Pensioenfonds in haar jaarverslag ruime aandacht aan MVB. Op de website van het fonds wordt veel aandacht besteed aan MVB door middel van publicatie van het MVB beleid, inclusief actuele overzichten van uitsluitingen, engagements en voting; MVB rapportages en nieuwsbrieven.